

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/160/2020
Identifikačné číslo spisu:	7213221340
Dátum vydania rozhodnutia:	28.10.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Branislav Král
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:7213221340.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov 1/ W. N., narodenej X. W. XXXX, bývajúcej v N., V. X, 2/ R. V. N., narodeného X. W. XXXX, bývajúceho v N. - M., H. XXX/XX, 3/ W. Č., narodenej XX. F. XXXX, bývajúcej v K., Y. XXX/XX, proti žalovanej W. U., narodenej XX. I. XXXX, bývajúcej v N., Y. X, zastúpenej JUDr. Miroslavom Katunským, advokátom, so sídlom v Košiciach, Floriánska 16, o zaplatenie 24 763 eur s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 29C/159/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 28. júna 2018 sp. zn. 5 Co 426/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobcom 1/, 2/, 3/ nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 6. júla 2017, č. k. 29C/159/2013-276, žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne sumu 1 920,76 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,15 % ročne od 17. augusta 2014 do zaplatenia a vo zvyšku žalobu zamietol. Žalovanej voči žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 84 % z celkových trov konania.

2. Súd prvej inštancie vykonaným dokazovaním zistil, že strany sporu (žalobcovia v pozícii kupujúcich a žalovaná v pozícii predávajúcej) uzatvorili kúpnu zmluvu (bez uvedenia dátumu) o prevode vlastníctva bytu č. 2, nachádzajúceho sa na prízemí obytného domu súp. číslo 413 na V. U. Č.. X v N., postaveného na parcele č. 2869, so spoluvlastníckym podielom na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu vo veľkosti 243/10000 a spoluvlastníckym podielom k pozemku pod stavbou so súp. čís. 413 parcela č. 2869, druh zastavané plochy a nádvoria, o výmere 300 m² v podiele 243/10000 (ďalej len „byt“). Zmluvné strany sa dohodli na kúpnej cene 37 000 eur, ktorá mala byť vyplatená: a) vo výške 1 000 eur v hotovosti do rúk predávajúcej pred podpisom zmluvy o budúcej zmluve, b) druhá časť vo výške 2 000 eur pri podpise zmluvy o budúcej zmluve, c) zvyšná časť kúpnej ceny vo výške 34 000 eur pri podpise kúpnej zmluvy, a to tak, že suma 32 877,99 eur mala byť vyplatená prevodom na účet Tatra banky, a. s., na č. účtu XXXXXXXXXXX/XXXX, pod variabilným

symbolom XXXXXXXXXXXX, za účelom uhradenia zostatku hypotekárneho úveru a zvyšná časť vo výške 1 122,01 eur mala byť uhradená prevodom na účet predávajúcej č. XXXXXXXXXXXX/XXXX vedený v Tatra banke, a. s., ihneď po predložení kvitancie Tatra banky, a. s. o splatení zostatku hypotekárneho úveru, najneskôr však do 30. júna 2010. Strany sporu následne uzatvorili ďalšiu kúpnu zmluvu o prevode vlastníctva uvedeného bytu (opätovne bez uvedenia dátumu), s tým, že kúpna cena už bola dohodnutá len vo výške 27 000 eur. Žalobkyňa 1/ príkazom na úhradu z 30. augusta 2010 poukázala v prospech účtu č.: XXXXXXXXXXXX/XXXX, pod variabilným symbolom XXXXXXXXXXXX (išlo o účet uvedený v kúpnej zmluve, kde kúpna cena bola dohodnutá na sumu 37 000 eur) sumu 21 000 eur, a zároveň dňa 13. mája 2010 v prospech tohto účtu zadala príkaz na úhradu sumy 32 877,99 eur, ktorý však nebol bankou zrealizovaný z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na účte. Žalobcovia zároveň uhradili žalovanej sumu 3 763 eur, a to 3 000 eur po podpísaní zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, 260 eur (ktorú odovzdali p. E.), 270 eur dňa 26. júna 2010 a 230 eur dňa 6. júla 2010. Z potvrdenia Tatra banky z 9. júna 2011 mal súd za preukázané, že suma 21 000 eur bola skutočne poukázaná na vyššie označený účet, avšak nakoľko táto suma nepokrývala celú výšku zostatku hypotekárneho úveru, banka ju nezapočítala na jeho vyplatenie, ale ju poukázala na bežný účet svojho klienta B. U., (bývalého manžela žalovanej, ich manželstvo bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Košice II, z 31. mája 2010 č. k. 42C/7/2010-39, právoplatným 28. júna 2010), ktorý peniaze následne použil na prestavbu rodinného domu. Medzi stranami preto zostalo sporným, či úhradu 21 000 eur realizovanú žalobkyňou 1/, bolo možné považovať za úhradu časti kúpnej ceny v prospech žalovanej, keďže táto namietala, že tieto finančné prostriedky sa nikdy nedostali do sféry jej dispozície, a nikdy neboli protihodnotou prijatou za prevádzaný byt, a preto ich nebola povinná vrátiť. Súd prvej inštancie, s poukazom na ustanovenie § 567 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, považoval túto sumu za úhradu časti kúpnej ceny, nakoľko bola poukázaná na účet, ktorý v zmluve označila samotná žalovaná, práve pre účel jej úhrady. Preto uzavrel, že žalobcovia titulom zaplatenia kúpnej ceny žalovanej uhradili celkom sumu 24 763 eur (21 000 eur + 3 763 eur).

3. V ďalšom súd prvej inštancie konštatoval, že nakoľko žalobcovia uhradili sumu 21 000 eur až po dohodnutej lehote (i napriek dodatočnej výzve žalovanej), žalovaná oprávnene odstúpila od kúpnej zmluvy (§ 48 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka). Okresný súd Košice II zároveň rozsudkom z 24. júna 2011 č. k. 24C/111/2010-131 určil žalovanú za výlučnú vlastníčku predmetného bytu. Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 1. augusta 2013, v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach z 30. mája 2013 č. k. 5Co/392/2012-196. Z dôvodu zrušenia kúpnej zmluvy, vznikla stranám povinnosť vrátiť si navzájom poskytnuté plnenia z tejto zmluvy (§ 457 Občianskeho zákonníka). Žalovaná podaním z 26. augusta 2014 vzniesla voči žalobcom kompenzačnú námietku vo výške 22 442,24 eur z dôvodu, že žalobcovia počas doby od 3. septembra 2010 do 31. decembra 2013 užívali predmetný byt bez právneho dôvodu, čím sa na jej úkor bezdôvodne obohatili. Žalovaná výšku bezdôvodného obohatenia vyčíslila jednak sumou „trhového nájomného bytu“ za 40 mesiacov jeho užívania po 400 eur mesačne (v celkovej výške 16 000 eur, ktorú sumu žalobcovia nenamietali), ako aj sumou 6 442,24 eur, titulom dlhu na službách spojených s bývaním a správou bytu na základe vyúčtovania správcu - spoločnosťou PIDES, s. r. o., Košice k 31. decembru 2013, s tým, že táto bola uhradená v rámci rozvrhu výťažku z dobrovoľnej dražby bytu, dražobníkom - spoločnosťou Profesionálna dražobná spoločnosť a pripísaná v prospech účtu správcu 17. decembra 2013. Podaním zo 16. januára 2017 rozšírila svoju kompenzačnú námietku o sumu 400 eur, za ďalší mesiac užívania bytu (do jeho vydraženia dňa 3. februára 2014).

4. Súd započítacíu námietku žalovanej (v celkovej výške 22 842,24 eur) vyhodnotil ako dôvodnú, spĺňajúcu náležitosti § 580 Občianskeho zákonníka, keďže išlo o vzájomné pohľadávky medzi stranami sporu a plnenia boli rovnakého druhu. Uzavrel, že vzájomné pohľadávky strán (na vrátenie kúpnej ceny a z bezdôvodného obohatenia) zanikli započítaním, v rozsahu v ktorom sa kryli, keďže žalovaná urobila prejav smerujúci k započítaniu. Zánik nastal okamihom, keď sa pohľadávky spôsobilé na započítanie stretli. Nestotožnil sa s námietkou žalobcov o účelovosti a neexistencii pohľadávky žalovanej, nakoľko žalobcovia byt síce užívali na základe uzavretej kúpnej zmluvy, avšak táto nikdy nenadobudla vecnoprávne účinky. Žalovaná odstúpila od kúpnej zmluvy v súlade so zákonom, čo spôsobilo, že kúpna zmluva sa od začiatku zrušila, a preto sa žalobcovia na úkor žalovanej bezdôvodne obohatili, keď užívali predmetný byt z právneho dôvodu (kúpna zmluva), ktorý neskôr odpadol.

5. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom sumu 1 920,76 eur, ako rozdiel medzi žalobcami uplatnenou pohľadávkou na vrátenie kúpnej ceny vo výške 24 763 eur a sumou 22 842,24 eur, ako pohľadávkou žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia, uplatnenou v podobe kompenzačnej námietky.

6. Námietku premlčania vznesenú žalobcami súd vyhodnotil ako nedôvodnú, keďže žalovaná sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu mohla dozvedieť najskôr až počnúc 1. augusta 2013, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok Okresného súdu Košice II, na základe ktorého bola žalovaná určená za výlučnú vlastníčku bytu (a teda keď bolo konštatované, že jej odstúpenie od kúpnej zmluvy bolo dôvodné a platné). Súčasne poznamenal, že v prípade, ak by aj žalovaná uplatnila svoj nárok po uplynutí premlčacej lehoty, súd by s poukazom na § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, na námietku premlčania neprihliadol. O príslušenstve pohľadávky rozhodol podľa § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., s tým, že podľa § 563 Občianskeho zákonníka (keďže splatnosť nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia titulom vrátenia kúpnej ceny nebola dohodnutá ani určená právnym predpisom) sa žalovaná s vrátením kúpnej ceny dostala do omeškania prvým dňom potom, čo ju o vrátenie žalobcovia požiadali (v danom prípade bola povinná kúpnu cenu vrátiť dňom nasledujúcim po doručení žaloby - 16. augusta 2014 a nasledujúcim dňom - 17. augusta 2014 sa dostala s jej vrátením do omeškania). Súd priznal žalobcom úrok z omeškania vo výške 5,15 % ročne počnúc od 17. augusta 2014 a vo zvyšku, t. j. nad priznanú sumu s príslušenstvom, žalobu ako nedôvodnú zamietol. Súd súčasne neuložil žalobcom povinnosť vydať byt žalovanej, keďže v priebehu konania bolo preukázané, že tento je už vo vlastníctve tretej osoby. O trovách konania rozhodol podľa § 225 ods. 2 C. s. p.

7. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. júna 2018, č. k. 5 Co 426/2017-332, rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. (ktorým súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne sumu 1 920,76 eur s úrokom z omeškania vo výške 5,15 % ročne od 17. augusta 2014 do zaplatenia) potvrdil a vo výroku II. (vo zvyšnej žalobe zamietajúcej časti) ho zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcom spoločne a nerozdielne sumu 15 333,94 eur spolu s 5,15 % ročným úrokom z omeškania od 17. augusta 2014 do zaplatenia a v prevyšujúcej časti ho potvrdil. Žalobcom priznal náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 38 % a odvolacieho konania v rozsahu 34 %.

8. Odvolací súd vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, pričom bol viazaný rozsudkami súdov, ktorým bolo určené, že žalovaná je výlučnou vlastníčkou predmetného bytu (§ 228 ods. 1 C. s. p.). Zhodne so súdom prvej inštancie považoval sumu 21 000 eur za uhradenú v prospech žalovanej (titulom kúpnej ceny), keďže táto bola žalobcami uhradená na určené miesto plnenia, a to účet označený samotnou žalovanou v čl. V bod 1 písm. c) kúpnej zmluvy. Skutočnosť, že tento účet nepatril žalovanej, potom nemohla ísť na ťarchu žalobcov a ani to, že sa finančné prostriedky nedostali do jej dispozičnej sféry, ale jej (bývalého) manžela. Súd prvej inštancie tak správne postupoval, ak sumu 21 000 eur považoval za uhradenú titulom kúpnej ceny na základe uzavretej kúpnej zmluvy. V ďalšom odvolací súd poukázal na to, že synalagmatický záväzok medzi stranami sporu vznikol ako dôsledok odstúpenia od zmluvy (§ 457 Občianskeho zákonníka) a jeho obsahom bola povinnosť žalobcov vrátiť žalovanej byt a žalovanej vznikla povinnosť vrátiť zaplatenú časť kúpnej ceny. Súd prvej inštancie však podľa odvolacieho súdu nesprávne právne posúdil čas, kedy táto povinnosť stranám vznikla, keď určil, že 1. augusta 2013 (dňom právoplatnosti rozsudku sp. zn. 24C/111/2010) sa žalovaná dozvedela o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu. Uviedol, že rozhodnutie súdu o tom, že žalovaná je výlučnou vlastníčkou bytu, malo len deklaratórny účinok, teda len konštatovalo, že na základe platného odstúpenia od zmluvy sa zmluva od počiatku zrušila. Na základe uvedeného už 3. septembra 2010 (výzva na zaplatenie zvyšku kúpnej ceny doručená žalobcom 23. augusta 2010 a určená lehota na plnenie 10 dní) došlo k platnému odstúpeniu od zmluvy a k tomuto dňu žalovaná vedela, že byt žalobcovia užívajú bez právneho titulu a vznikol im synalagmatický záväzok z odstúpenej zmluvy. V tomto smere odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25 Cdo 2107/2000, podľa ktorého nárok na vrátenie vzájomného plnenia podľa § 457 Obč. zák. vzniká okamžikom, kedy bola kúpna

zmluva zrušená odstúpením, popr. kedy sa jej účastník dovolal relatívnej neplatnosti.

9. Ďalším pochybením súdu prvej inštancie bola podľa odvolacieho súdu skutočnosť, že nárok žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia, vzniknutý užívaním bytu bez právneho titulu a neuhrádzaním platieb za nájomné a služby spojené s bývaním, posudzoval ako synalagmatický vzťah vyplývajúci z odstúpenia od zmluvy. Išlo totiž o samostatný nárok, založený na iných právnych skutočnostiach (neplatenie za užívanie bytu).

10. Odvolací súd poukázal na to, že žalobcovia sa na úkor žalovanej bezdôvodne obohatili od doby, kedy žalovaná od zmluvy odstúpila, teda od 3. septembra 2010 do 3. februára 2014. Bezdôvodné obohatenie si žalovaná uplatnila na súde až 26. augusta 2014, a teda nepremlčaný (§ 107 ods.1 Občianskeho zákonníka), bol potom iba nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za obdobie od 26. augusta 2012 do 3. februára 2014 vo výške 4 280 eur (400 eur x 17 mes. = 4 280 eur) a nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vyplývajúci z vyúčtovaní za roky 2012 vo výške 1 520 eur (1656 - 136 č. l. 93 - 94), za rok 2013 vo výške 1 708,30 eur (1702,64 + 5,66 č. l. 196 - 197), spolu dôvodnou bola kompenzačná námietka vo výške 7 508,30 eur (4 280 + 1 520 + 1 708,30). Žalobcovia si uplatnili nárok na zaplatenie sumy 24 763 eur (titulom vrátenia kúpnej ceny), a po odrátaní dôvodne uplatnenej kompenzačnej námietky, im vznikol nárok na vrátenie sumy 17 254,70 eur. Nakoľko súd prvej inštancie prvým výrokom rozsudku rozhodol o nároku žalobcov len vo výške 1 920,76 eur, odvolací súd rozhodol o zvyšnej časti, ktorú bola žalovaná povinná zaplatiť (15 333,94 eur) a vo zvyšku zamietavý výrok potvrdil. O príslušenstve pohľadávky rozhodol podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., s tým, že bol zhodne s názorom súdu prvej inštancie v tom, že žalovaná mala 16. augusta 2014 (doručením žaloby) plniť - vrátiť žalobcami požadovanú kúpnu cenu, a preto sa počnúc dňom 17. augusta 2014 dostala s jej vrátením do omeškania. O trovách konania rozhodol podľa § 396 ods. 1, 2 v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1, 2 C. s. p.

11. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej len „dovolateľka“) dovolanie a napadla ním výrok, ktorým odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. Dovolanie odôvodnila poukazom na § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. Dovolaciemu súdu navrhla zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom výroku a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie. Mala za to, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia premlčania započítavanej pohľadávky. Uviedla, že námietku premlčania vzájomnej pohľadávky možno s úspechom uplatniť len vtedy, ak bola vzájomná pohľadávka premlčaná už v čase, keď sa pohľadávky stretli (R 69/1972). Čas, keď bol urobený započítací prejav, nemá pre uplynutie premlčacej lehoty započítavanej pohľadávky význam (R 156/1953). Premlčanie sa posudzuje k okamihu, kedy sa pohľadávky stretli, t. j. pre posúdenie, či je pohľadávka premlčaná (a teda či ju môže použiť na započítanie, prípadne započítanie proti nej úspešne namietat'), je rozhodujúci okamih stretu pohľadávok. Po splnení zákonných predpokladov platí, že ak bola vzájomná pohľadávka premlčaná už v čase dospenia neskôr splatnej pohľadávky, je zánik záväzku vylúčený jednostranným započítaním. Odvolací súd sa teda odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, keď uviedol, že bezdôvodné obohatenie si žalovaná uplatnila na súde až 26. augusta 2014, teda že nepremlčané je obdobie od 26. augusta 2012 do 3. februára 2014.

12. Žalobca 2/ vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie odmietnuť. Mal za to, že žalovaná nevymedzila dovolací dôvod v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p.

13. Žalobcovia 1/ a 3/ sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

14. Žalovaná v replike na vyjadrenie žalobcu 2/ zotrvala na tom, že dovolací dôvod riadne vymedzila a naďalej za nosné považovala právne posúdenie otázky, kedy možno námietku premlčania pohľadávky započítavanej do žalobcovej pohľadávky s úspechom uplatniť, pričom za nesprávny označila postup odvolacieho súdu, ktorý za smerodajný, považoval čas, kedy bol urobený započítací prejav a nie čas, kedy sa pohľadávky stretli.

15. Najvyšší soud ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.) po zistení, že dovolanie ako strana sporu podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C. s. p.) dovolateľka, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.) a v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C. s. p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej treba odmietnuť.

16. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

17. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú uvedené v ustanoveniach § 420 a § 421 C. s. p. V preskúmvanej veci žalovaná odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p.

18. Podľa § 421 ods. 1 písm. a) C. s. p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

19. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C. s. p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.).

20. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“, a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

21. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“.

22. V zmysle záverov najvyššieho súdu vyjadrených v rozhodnutí publikovanom ako judikát R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

23. Pojem „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ sa ale nenapĺňa rozhodnutiami Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky, ani Európskeho súdu pre ľudské práva (3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 165/2018, 6 Cdo

79/2017, 8 Cdo 102/2017). Dovolacím súdom v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nie je ani Ústavný súd Českej republiky (3 Cdo 38/2019). V dovolaniach, prípustnosť ktorých je vyvodzovaná z tohto ustanovenia, nemožno preto (úspešne) poukazovať na rozhodnutia uvedených súdov. Pokiaľ je riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odlišné od riešenia danej otázky týmito súdmi, nemôže ísť o „odklon“ relevantný v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. (3 Cdo 204/2018).

24. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritornému prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 C. s. p.); skutková okolnosť (t. j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421 ods. 1 C. s. p. je irelevantná.

25. Z obsahu dovolania žalovanej odôvodneného § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. je zrejmé, že žalovaná nesúhlasí s právnym posúdením veci odvolacím súdom, v otázke okamihu posudzovania premĺčania pohľadávky žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia z hľadiska splnenia predpokladov pre jej jednostranné započítanie s pohľadávkou žalobcov na vrátenie kúpnej ceny, t. j. či pohľadávka žalovanej bola/ nebola v celom rozsahu spôsobilá na započítanie, keďže z jednostranného započítania sú vylúčené premĺčané pohľadávky (§ 581 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, podľa ktorej, námietku premĺčania vzájomnej pohľadávky možno s úspechom uplatniť len vtedy, ak bola vzájomná pohľadávka premĺčaná už v čase, keď sa pohľadávky stretli (R 69/1972). Čas, keď bol urobený započítací prejav, nemá pre uplynutie premĺčacej lehoty započítavanej pohľadávky význam (R 156/1953).

26. Za nesprávny označila postup odvolacieho súdu, ktorý posudzoval premĺčanie jej pohľadávky na vydanie bezdôvodného obohatenia k okamihu, kedy urobila započítací prejav, a nie k okamihu, kedy sa pohľadávky sporových strán stretli, a keď z tohto dôvodu za nepremĺčanú (a tým spôsobilú na započítanie), považoval pohľadávku žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia iba za obdobie od 26. augusta 2012 do 3. februára 2014.

27. Za rozhodujúcu tak žalovaná považovala právnu otázku „k akému okamihu je potrebné posudzovať premĺčanie započítavanej pohľadávky, t. j. či sa premĺčanie započítavanej pohľadávky posudzuje k okamihu vykonania započítacieho prejavu alebo k okamihu stretu vzájomných pohľadávok“.

28. Súd nižšieho stupňa predmetnú právnu otázku „*expresiss verbis*“ vo svojich rozhodnutiach neriešili, avšak z odôvodnení ich rozhodnutí je zrejmé, že kým súd prvej inštancie považoval za dôvodnú kompenzačnú námietku žalovanej v celom rozsahu (vo výške 22 842,24 eur) a žalobcom priznal nárok na zaplatenie sumy 1 920,76 eur (ako rozdiel medzi žalobcami požadovaným vrátením kúpnej ceny 24 763 eur a žalovanou uplatnenou kompenzačnou námietkou 22 842,24 eur), odvolací súd považoval za dôvodnú kompenzačnú námietku žalovanej len do výšky 7 508,30 eur (predstavujúcu nepremĺčaný nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie bytu žalobcami za obdobie od 26. augusta 2012 do 3. februára 2014 vo výške 4 280 eur a vyplývajúci z vyúčtovaní služieb spojených s užívaním tohto bytu za roky 2012 vo výške 1 520 eur a 2013 vo výške 1 708,30 eur). Odvolací súd pritom vychádzal z názoru, že žalobcovia sa na úkor žalovanej bezdôvodne obohatili (užívaním bytu bez právneho dôvodu resp. z dôvodu, ktorý odpadol) od doby, kedy žalovaná odstúpila od kúpnej zmluvy, teda od 3. septembra 2010 do 3. februára 2014, a keďže si žalovaná svoj nárok na jeho vydanie uplatnila na súde až 26. augusta 2014, za nepremĺčaný považoval iba nárok na jeho vydanie za obdobie od 26. augusta 2012 do 3. februára 2014.

29. Započítanie (*compensatio*) je jedným zo spôsobov zániku vzájomne sa kryjúcich pohľadávok veriteľa a dlžníka. Započítanie je privodenie zániku dvoch navzájom proti sebe stojacich pohľadávok tým, že jedna a druhá sa považujú za navzájom vyrovnané. Účelom a zmyslom započítania je teda zánik záväzku bez toho, aby došlo ku skutočnému plneniu. V ustanovení § 580 Občianskeho zákonníka je upravené započítanie jednostranným právnym úkonom. Jednostranné započítanie spočíva v tom, že vzájomné pohľadávky, plnenie ktorých je rovnakého druhu, zaniknú započítaním, pokiaľ sa vzájomne kryjú, ak

niektorý z účastníkov urobí prejav smerujúci k započítaniu. Započítacím prejavom ako procesným úkonom je napr. námietka započítania uplatnená v civilnom sporovom konaní ako procesná obrana proti žalobe (§ 147 ods. 2 C. s. p.). Započítanie vzájomných pohľadávok má právne účinky zániku záväzku k okamihu, keď sa pohľadávky spôsobilé na započítanie stretnú (z oboch strán musí ísť o splatné pohľadávky). V okamihu, kedy došlo k splatnosti oboch započítavaných pohľadávok, dochádza k zániku pohľadávok následkom započítania, a to v rozsahu, v akom sa navzájom kryjú. Zákon nepripúšťa jednostranné započítanie premlčaných pohľadávok (§ 581 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Z hľadiska zákona nie je rozhodujúce, kedy bol urobený prejav vôle smerujúci k započítaniu. Pre posúdenie otázky premlčania započítavanej pohľadávky je rozhodujúci okamih, kedy sa vzájomné pohľadávky stretli. Námietku premlčania vzájomnej pohľadávky možno s úspechom uplatniť len vtedy, ak bola vzájomná pohľadávka premlčaná už v čase, keď sa pohľadávky stretli (R 69/1972, R 156/1953, R 77/1969). Okamihom stretu je deň splatnosti pohľadávky neskôr splatnej (sp. zn. 1 M Cdo 11/2008, sp. zn. 7 M Cdo 15/2011).

30. Podľa § 563 Občianskeho zákonníka, ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal. Časom splnenia záväzku vydať bezdôvodné obohatenie je prvý deň po tom, kedy ten, na úkor ktorého bol získaný (veriteľ) požiada toho, kto bezdôvodné obohatenie je povinný vydať (dlžník) o splnenie (sp. zn. 7 M Cdo 5/2014). Uvedené závery rovnako platia aj vo vzťahu k nároku na náhradu škody (sp. zn. 7 M Cdo 15/2011). Vo všeobecnosti tak platí, že splatnosť dlhu nadväzuje na veriteľovo požiadanie, aby dlžník plnil. Iná splatnosť dlhu musí byť medzi účastníkmi dohodnutá, stanovená právnym predpisom alebo súdnym rozhodnutím. Ustanovenie § 563 Občianskeho zákonníka ukladá dlžníkovi povinnosť plniť deň nasledujúci po tom, ako ho o plnenie veriteľ požiadal. Ak veriteľ vo výzve určí čas plnenia, pohľadávka sa stane splatnou uplynutím tejto doby. Za výzvu sa považuje aj žaloba podaná veriteľom (prip. vznesenie kompenzačnej námietky dlžníkom). V takomto prípade dlh sa stane splatným deň po doručení žaloby dlžníkovi, resp. po doručení kompenzačnej námietky veriteľovi. K omeškaniu dochádza uplynutím lehoty splatnosti.

31. Vzhľadom k tomu, že pri nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia (rovnako aj pri nároku na náhradu škody) nie je v Občianskom zákonníku určená doba splnenia, bolo i v posudzovanej veci potrebné vychádzať z toho, že tí, ktorí boli povinní bezdôvodné obohatenie vydať (žalobcovia) boli povinní plniť prvý deň po tom, čo boli žalovanou o splnenie požiadaní. Ak nedošlo k požiadaniu žalobcov na vydanie bezdôvodného obohatenia skôr, bolo potrebné za kvalifikovanú výzvu považovať kompenzačnú námietku. Dňom splatnosti pohľadávky žalovanej na vydanie bezdôvodného obohatenia bol potom deň po doručení tejto kompenzačnej námietky žalobcom.

32. Z obsahu spisu vyplýva, že žalovaná uplatnila svoj nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia za užívanie bytu žalobcami spolu s nárokom na náhradu škody za neuhradené služby spojené s užívaním bytu za roky 2012, 2013 podaním (podľa obsahu kompenzačnou námietkou), doručeným súdu 28. augusta 2014 (č. l. 116). Toto podanie bolo právnenému zástupcovi žalobcov doručené 6. októbra 2014 (č. l. 134). Nakoľko podanie žalovanej (kompenzačná námietka) neobsahovalo konkrétnu lehotu na úhradu pohľadávky žalovanej, táto sa stala splatnou deň po doručení kompenzačnej námietky žalobcom, t. j. dňom 7. októbra 2014 (dňom zročnlosti pohľadávky uplatnenej kompenzačnou námietkou teda nebol deň, kedy táto bola doručená súdu, ale deň po doručení tejto kompenzačnej námietky žalobcom).

33. Nakoľko pohľadávka žalovanej sa stala splatnou neskôr, než pohľadávka žalobcov na vrátenie kúpnej ceny, za okamih stretu s pohľadávkou žalobcov, bolo potom potrebné považovať dátum 7. október 2014. Ako už bolo uvedené, okamihom stretu je deň splatnosti pohľadávky neskôr splatnej (sp. zn. 1 M Cdo 11/2008, sp. zn. 7 M Cdo 15/2011). Vzhľadom na vznesenú námietku premlčania pohľadávky žalovanej, jej premlčanie (z hľadiska možnosti započítania - § 581 ods. 2 Občianskeho zákonníka) boli súdy povinné posudzovať k okamihu tohto stretu, t. j. k 7. októbru 2014. Odvolací súd preto správne, na rozdiel od súdu prvej inštancie, dospel k právnenému záveru, že nemohlo dôjsť k započítaniu pohľadávky žalovanej jednostranným právnym úkonom (tzv. compensatio neccessaria) v celom jej rozsahu a tým k zániku pohľadávky žalobcov v rozsahu určenom súdom prvej inštancie, keďže v čase

stretu týchto vzájomných pohľadávok, bola pohľadávka žalovanej v rozsahu, odvolacím súdom označeného obdobia, už premlčaná. Odvolací súd pochybil iba v tom, že za dátum stretu pohľadávok (ktorý bol v danom prípade zhodný s dátumom splatnosti pohľadávky žalovanej) určil deň 26. augusta 2014 [t. j. deň doručenia kompenzačnej námietky súdu (hoci išlo o deň spisania kompenzačnej námietky), a nie deň po jej doručení žalobcom], a z tohto dôvodu mal správne za nepremlčané, považovať obdobie až od 7. októbra 2012 do 3. februára 2014 (teda kompenzačná námietka žalovanej bola dôvodná ešte v nižšom rozsahu, než ustálil odvolací súd). Nakoľko žalobcovia uvedené nenamietali, dovolací súd sa týmto pochybením odvolacieho súdu v ďalšom nezaoberal.

34. S poukazom na uvedené, dovolací súd konštatuje, že napriek tomu, že odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia „*expressis verbis*“ právnej otázke okamihu posudzovania premlčania započítavanej pohľadávky nevenoval, z jeho odôvodnenia bolo zrejmé, že premlčanie pohľadávky žalovanej posudzoval k okamihu jej stretu s pohľadávkou žalobcov na vrátenie kúpnej ceny (teda nie k okamihu vykonania započítacieho prejavu), ktorý okamih bol v danom prípade iba zhodný s okamihom vykonania započítacieho prejavu (okamih splatnosti pohľadávky žalovanej bol zhodný s okamihom vykonania započítacieho prejavu). Hoci potom žalovanej možno priznať správnosť jej dovolacej argumentácie v tom, že „premlčanie započítavanej pohľadávky treba posudzovať k okamihu jej stretu so započítavanou pohľadávkou“ (ktorá predstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu), odvolací súd v tomto smere nepochybil, a teda sa od tejto rozhodovacej praxe dovolacieho súdu vo svojom rozhodnutí neodklonil. V dôsledku uvedeného, preto nebol naplnený dovolací dôvod uvedený v § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

35. Dovolací súd súčasne iba okrajovo poznamenáva, že v danej veci na premlčanie pohľadávky žalovanej nebolo možné aplikovať ust. § 107 ods. 3 Občianskeho zákonníka, nakoľko toto dopadá na prípady vzájomných (synalagmatických) záväzkov vydania bezdôvodného obohatenia z neplatnej či zrušenej zmluvy (§ 457 Občianskeho zákonníka), keď na jednej strane stojí právo, ktoré sa premlčí (napr. právo na peňažné plnenie) a na druhej strane nepremlčateľné právo (napr. vlastnícke právo). Ustanovenie § 107 ods. 3 nemožno aplikovať ani na prípady, ak voči sebe stoja dve premlčateľné práva (napr. vzájomné práva na peňažné plnenie). Citované ustanovenie nemožno ďalej aplikovať ani na námietky premlčania smerujúce proti iným nárokom (čo bol i posudzovaný prípad), hoci aj súvisiacim s nárokmi podľa ustanovenia § 457 Občianskeho zákonníka (napr. nárok osoby vydávajúcej predmet bezdôvodného obohatenia na náhradu nákladov, ktoré naň vynaložila po dobu jeho užívania, či nárok na náhradu znehodnotenia vydávanej veci). Tu nejde o nároky vzájomne podmienené nárokom druhého účastníka z neplatnej (príp. zrušenej) kúpnej zmluvy, ale o nároky samostatné - vzhľadom na vzájomné nároky uvedené v ustanovení § 457 Občianskeho zákonníka - nemajúce synalagmatický charakter (sp. zn. 8 Cdo 15/2019).

36. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie v danej veci smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ C. s. p.

37. Žalobcovia boli v dovolacom konaní úspešní a preto na základe ustanovenia § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 C. s. p. by mali (potenciálny) nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Žalobcom však preukázateľne žiadne trovy dovolacieho konania nevznikli a preto im dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal.

38. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.